

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
Кафедра перекладознавства імені Миколи Лукаша

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри № ____
від «__» _____ 2024 р.
Завідувач кафедри Олександр РЕБРІЙ

(прізвище та ініціали)

(підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
**ВІДТВОРЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ В
АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ УСНОМУ ПЕРЕКЛАДІ**

Виконавець:

студент II курсу магістратури,
групи АМП-61

Спузяк Михайло Романович

(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

Статівка Анна Олександрівна, к.ф.н.,

доцент кафедри перекладознавства імені

Миколи Лукаша

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Підпис керівника _____

Кваліфікаційну магістерську роботу захищено на засіданні Екзаменаційної комісії
Протокол № __ від «__» _____ 2024 р.
Голова Екзаменаційної комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Харків – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ.....	6
1.1. Усний переклад: різновиди, основні характеристики та вимоги.....	6
1.2. Особливості підготовки усних перекладачів.....	11
1.3. Політичні промови як об'єкт перекладознавчих досліджень.....	14
1.4. Класифікація способів перекладу та перекладацьких трансформацій...	18
Висновки до Розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ АНГЛОМОВНИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ.....	25
2.1. Аналіз способів англо-українського усного перекладу лексики військової тематики.....	25
2.2. Аналіз перекладацьких трансформацій при англо-українському відтворенні лексики військової тематики.....	32
Висновки до Розділу 2.....	44
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
SUMMARY.....	55

ВСТУП

У сучасному світі велику вагу має ефективна комунікація між різними країнами та міжнародними організаціями, зокрема через велику кількість збройних конфліктів. Успішна співпраця країн у військовій сфері залежить не тільки від дипломатів та представників цих країн, а й від усних перекладачів, які мають забезпечити швидкий та чіткий обмін інформацією під час міжнародних заходів.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючою роллю англо-українського перекладу в міжнародній військовій співпраці, що є надзвичайно важливим аспектом зовнішньої політики України на тлі російсько-української війни. З цієї причини також зростає потреба у дослідженнях особливостей відтворення лексичних одиниць військової тематики, які мають специфічні ознаки, що впливають на рішення перекладачів з вибору перекладацьких стратегій під час усного перекладу.

Об'єктом дослідження є особливості відтворення лексичних одиниць військової тематики з фрагментів англомовних промов, обраних у якості матеріалу дослідження.

Предметом дослідження слугують способи перекладу та перекладацькі трансформації, що застосовуються при відтворенні лексичних одиниць військової тематики в англо-українському усному перекладі.

Метою дослідження є вивчення основних способів перекладу та перекладацьких трансформацій, які використовуються при усному англо-українському перекладі у військовій сфері. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати ряд **завдань**:

- дослідити основні характеристики усного перекладу та його різновиди;
- виявити основні відмінні риси між усним синхронним та послідовним перекладами;
- проаналізувати сутність та особливості підготовки усних перекладачів;

- дослідити поняття політичної промови крізь призму перекладознавчих досліджень;

- проаналізувати найпоширеніші способи перекладу та перекладацькі трансформації, що застосовуються при відтворенні лексичних одиниць військової тематики.

Матеріалом дослідження є фрагменти з англомовних промов [42; 79; 80; 81; 82; 83] американських, британських та європейських високопосадовців. Було відібрано 64 фрагменти промов, з яких нам вдалося виокремити 193 лексичні одиниці військової тематики.

У ході нашого дослідження ми застосували такі **методи**:

- *методи аналізу, синтезу, індукції та дедукції* були використані для виявлення, аналізу та відбору теоретичного матеріалу;

- *метод вибіркового добору* був застосований під час вибору фрагментів англомовних промов та їхнього перекладу для його подальшого аналізу;

- *метод кількісного аналізу* був необхідним для підрахування частотності способів перекладу та перекладацьких трансформацій, застосованих при усному перекладі.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що у роботі проведено аналіз способів перекладу та перекладацьких трансформацій, що застосовуються при усному перекладі таких новітніх лексичних одиниць військової тематики, що виникли внаслідок сучасних воєнних конфліктів.

Практичне значення отриманих результатів зумовлюється тим, що отримані нами результати можуть слугувати основою для подальшого дослідження усного англо-українського перекладу військової термінології із залученням сучасних інструментів та методів.

Апробація результатів дослідження. Основні здобутки нашого дослідження представлено на Студентській науковій конференції у ХНУ імені В. Н. Каразіна, яка проходила 20 листопада 2024 року. Окрім цього, на основі результатів дослідження підготовлено статтю «Особливості відтворення лексичних одиниць військової

тематики в англо-українському усному перекладі», яку подано до публікації у збірці студентських наукових робіт “*In Statu Nascendi*”.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається з таких структурних елементів, як ВСТУП, РОЗДІЛ 1, РОЗДІЛ 2, ВИСНОВКИ до кожного з розділів, ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ (83 найменування, з яких 56 іноземною мовою, 44 опублікованих за останні п’ять років) та SUMMARY. Загальний обсяг роботи – 56 сторінок, серед яких обсяг основної частини складає 46 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ

1.1. Усний переклад: різновиди, основні характеристики та вимоги

У Розділі 1 нашого дослідження ми розглянемо сутність та різноманітні аспекти усного перекладу. Перед тим, як перейти безпосередньо до аналізу усного перекладу, необхідно проаналізувати визначення поняття «переклад».

Одне з найбільш популярних визначень міститься у праці П. Ньюмарка «Textbook of Translation». Мовознавець вважає, що суть перекладу полягає в передачі змісту тексту іншою мовою відповідно до намірів автора, наголошуючи, що основною метою перекладу є передача суті тексту оригіналу у тексті перекладу [65].

Лінгвісти Ч. Табер та Ю. Найда писали, що переклад полягає у відтворенні мовою перекладу найближчого природного еквіваленту вихідного мовного повідомлення з огляду на сенс та стиль [66].

Згідно з визначенням М. Ледерер, переклад – це процес, при якому перекладач намагається встановити еквівалентність між двома текстами, вираженими двома різними мовами. Ця еквівалентність завжди є залежною від суті двох текстів, їхньої мети, відносин між двома культурами відповідних мов [49]. З цією думкою погоджується дослідниця К. Райс. Вона вважає, що можливість встановлення еквівалентності безпосередньо залежить від типу тексту [68].

Також схоже визначення присутнє і в роботі Дж. Кетфорда. На його думку, поняття перекладу і його процес – це заміна текстового матеріалу однією мовою (мовою оригіналу) «еквівалентним» матеріалом іншою мовою (мовою перекладу). Головною ціллю процесу перекладу є передача суті тексту оригіналу засобами мови перекладу, тобто, щоб текст перекладу був еквівалентний тексту оригіналу за його суттю [29].

На думку Е. Джонсона, переклад є своєрідним мостом, який забезпечує процес передачі інформації з одного боку розуміння до іншого. Це може стосуватися як передачі суті з однієї мови на іншу (наприклад, з англійської на українську), так і з однієї дисципліни чи сфери в іншу (наприклад, науковий текст перекладається простішими термінами) [47].

Дослідженням поняття перекладу також займалися багато українських перекладознавців, які мають різні інтерпретації цього поняття. Наприклад, О. Селіванова кваліфікує процес перекладу як подвійний інтерпретаційно-створювальний дискурс, оскільки він складається з двох фаз: сприйняття та інтерпретація тексту оригіналу перекладачем та створення тексту перекладу [23]. Натомість, О. Ребрій вважає, що переклад – це процес перекодування повідомлень, закодованих в знаках однієї мовної системи в повідомлення, які є закодованими в знаках іншої мовної системи [20].

Отже, однієї, загальноприйнятої дефініції перекладу не існує, оскільки перекладознавці мають різні погляди стосовно цього поняття, і через це вони дають визначення цьому явищу, базуючись на тому аспекті перекладознавства, який вони досліджують. Проаналізувавши низку ідей дослідників, ми сформулювали власне визначення поняття перекладу. Ми вважаємо, що будь-який переклад – це одночасно і процес передачі змісту повідомлення однією мовою засобами іншої мови, і кінцевий продукт цієї діяльності.

Перейдемо до розгляду видів перекладу. Основними видами перекладу в залежності від форми мовлення є усний та письмовий переклад. Оскільки у фокусі нашої роботи є усний переклад, зосередимо нашу увагу саме на цьому виді перекладу. Усний переклад – це такий вид перекладу, в якому оригінал та його переклад виступають у процесі перекладу в нефіксованій формі, що в свою чергу визначає однократність сприйняття перекладачем частин оригіналу і неможливість наступного виправлення або зіставлення перекладу після його виконання [2].

Основними складовими процесу усного перекладу є сприйняття й аналіз оригіналу, зміна мовного коду та вихід готового продукту перекладу. На першому

етапі перекладач сприймає вихідне повідомлення для подальшої передачі адресату в перекодованому вигляді, тобто, перекладач використовує вміння аудіювання. Однією з особливостей аудіювання вихідного повідомлення при усному перекладі є неможливість довготривалого аналізу повідомлення, яке отримується перекладачем. Він повинен оцінити текст оригіналу майже миттєво, оскільки можливості ще раз прослухати фразу або попросити мовця повторити певне речення немає [7].

Під час усного перекладу відтворюваний текст створюється або одночасно зі сприйняттям оригіналу або після надходження оригіналу. Відповідно, існує два види усного перекладу: послідовний, що відбувається після сприйняття тексту оригіналу, та синхронний, який виконується паралельно вимові тексту оригіналу [4].

Перейдемо до аналізу цих видів усного перекладу. Послідовний усний переклад зазвичай відбувається під час зустрічей або конференцій з невеликою кількістю учасників. Перед початком роботи перекладач має бути проінформований щодо доповідача, теми заходу, компанії, продукції тощо. За можливості перекладачу надаються проекти виступів, а також додаткова інформація про спеціальну лексику чи термінологію, при перекладі якої можуть виникнути труднощі. Загалом, чим більше довідкової інформації отримує перекладач перед заходом та чим краще він підготується, тим точнішим та якіснішим буде переклад. У процесі перекладу перекладач спочатку сприймає інформацію на слух та скорочено записує промову оратора, яка може тривати від 30 секунд до 5 хвилин. Після того, як оратор зробив паузу у своїй промові, перекладач здійснює переклад, спираючись на нотатки. В залежності від тривалості промови, перекладач або надає переклад частини повідомлення, або перекладає одразу усе повідомлення. Якщо оратор говорить одне-два речення і робить паузу, то перекладач може обійтися і без нотування, оскільки такий обсяг інформації можна зберегти у короткостроковій пам'яті. Якщо ж спікер розмовляє довше, перекладач має робити нотатки, щоб точно передати суть повідомлення, тому, окрім вільного володіння мовою оригіналу та цільовою мовою, послідовний

перекладач повинен мати гарну пам'ять, а також постійно удосконалювати навички нотування. Щоб полегшити процес запису та занотувати якомога більше інформації, послідовні перекладачі використовують спеціальну систему знаків для позначення певних слів, які позначають наголос, заперечення, послідовність тощо. Оскільки від послідовного перекладача зазвичай вимагається саме відтворення суті виступу, а не дослівний переклад, він може не відтворювати у перекладі слова, що не є важливими для передачі суті промови [5].

Отже, на першому етапі перекладу перекладач сприймає вихідне повідомлення та фіксує найважливішу інформацію. На другому етапі фахівець розшифровує свої записи та передає повідомлення мовою перекладу. Під час виконання перекладу нотатки допомагають перекладачу відновити в пам'яті суть повідомлення оригіналу, а процес запису активізує запам'ятовування інформації. Тож найважливішими вміннями для здійснення послідовного перекладу є вміння аудіювання, стислого запису і, власне, оформлення якісного перекладу в усній формі [14].

Далі розглянемо синхронний переклад. Цей вид усного перекладу, на відміну від послідовного перекладу, зазвичай застосовується на зустрічі чи конференції з великою кількістю учасників. Синхронні перекладачі перекладають промову одночасно зі сприйняттям на слух вихідної мови, як правило, із застосуванням спеціального обладнання. Якщо синхронний переклад здійснюється для індивідуального слухача, перекладач-синхроніст може використати техніку нашіптування, яка не потребує додаткового обладнання [70].

Однією з основних характеристик синхронного перекладу є паралельність перебігу процесів слухання промови мовою оригіналу і вирішення різноманітних перекладацьких задач, а також говоріння мовою перекладу. На координацію процесів орієнтування в тексті перекладу та реалізацію перекладацьких рішень впливають безліч факторів, включаючи темп мовлення оратора, складність тексту перекладу, рівень підготовки перекладача тощо [19]. Тим не менш, кваліфікованому синхроністу треба вміти розуміти основну суть промови оригіналу за будь-яких обставин. Не слід також забувати про те, що текст

оригіналу має перекладатися з приблизно однаковою швидкістю, з якою говорить оратор, незважаючи на його темп мовлення. Якщо мовець говорить швидко, перекладачу треба вмісти опускати певні деталі, що не є важливими для передачі основної суті повідомлення, для того, щоб не відставати від мовця, і в той же час скорочувати свій переклад таким чином, щоб не перекручувати суть промови оригіналу і не пропускати важливу інформацію.

Синхронний переклад не може бути якісно виконаний без глибокого розуміння перекладачем ситуації спілкування, яке допомагає фахівцю прогнозувати тему, мету, зміст і мовну форму висловлювань оратора, а також постійно налаштовуватися на вирішення наступних перекладацьких завдань та уточнення власних прогнозів у процесі перекладу. Наявність усіх цих здібностей є вимогою до кожного професійного синхроніста [10].

На відміну від послідовного перекладу, де перекладач може виправити свої мовні помилки, у синхронного перекладача немає часу для виправлень чи переформулювання своїх висловлювань. Через це головним методом синхронного перекладу є трансформаційний, тобто, у зв'язку з часовими обмеженнями перекладач відтворює короткі фрагменти вихідного тексту, трансформуючи їх згідно з граматиною мови перекладу [17].

Ще одним компонентом як послідовного, так і усного перекладу є його повнота. Деякі дослідники [35; 38; 50] вважають, що при послідовному перекладі зазвичай випускається менше інформації, ніж при синхронному через можливість робити нотатки, і, відповідно, послідовний переклад, як правило, є більш повним та містить більше інформації. На нашу думку, повнота перекладу залежить не тільки від того чи може перекладач робити нотатки, а й від інших факторів, зокрема від швидкості мовлення та чіткості вимови оратора, типу промови, тобто чи оратор читає заздалегідь підготовлений текст, чи виголошує спонтанну промову. Тому у деяких випадках при синхронному перекладі втрата змісту може бути меншою, ніж при послідовному перекладі, наприклад, якщо темп мовлення спікера повільний, і його промова є спонтанною, що полегшує роботу усного синхронного перекладача.

1.2. Особливості підготовки усних перекладачів

З кожним роком в Україні все більше зростає попит на усних перекладачів через розвиток відносин з іншими державами, поступову інтеграцію в Європейську спільноту, різноманітні програми культурних обмінів тощо. Майбутні фахівці зазвичай отримують фундаментальні знання та навички усного перекладу на перекладацьких факультетах університету, рідше – на спецкурсах поза закладами вищої освіти, тому сфокусуємося на особливостях підготовки усних перекладачів у вищих закладах освіти.

Підготовка усних перекладачів значно відрізняється від підготовки письмових перекладачів. У перших зазвичай розвивають вміння правильної передачі сенсу та комунікативного наміру оратора, а для останніх важливішою є точна передача письмового тексту. Якщо ж аналізувати види усного перекладу (послідовний та синхронний) окремо, основні навички та вміння, які необхідно розвивати при підготовці перекладачів є однаковими. Перш за все, це навички та уміння пошуку перекладацьких рішень для швидкого розв’язання проблем у процесі перекладу. Оскільки усні перекладачі постійно стикаються з неочікуваними проблемними ситуаціями і мають знаходити рішення за лічені секунди, їм необхідно створити свої власні стратегії та тактики вирішення потенційних проблем під час підготовки. Д. Жиль у своїх роботах описує низку тактик та стратегій, застосування яких відпрацьовується майбутніми спеціалістами під час тренування, наприклад, тактики відкладеної відповіді, реконструкції сегменту тексту за допомогою контексту, розвантаження короткострокової пам’яті тощо. Щодо стратегій, основними є підготовка глосарію перед виконанням перекладу та збір матеріалу перед заходом, на якому здійснюється усний переклад. Слід зазначити, що Д. Жиль чітко розмежовує поняття «тактики» та «стратегії». На його думку тактики – це дії та рішення перекладача, які він приймає безпосередньо під час виконання усного перекладу, а стратегії – це заздалегідь сплановані дії для вирішення конкретних перекладацьких проблем. На думку фахівця, майбутні усні перекладачі краще

засвоюють перекладацькі стратегії й тактики, якщо їм надається чітке пояснення їхньої суті та можливого використання, ніж коли вони навчаються цьому аспекту методом спроб і помилок [37].

Цікавою, на нашу думку, є робота Л. Грен, в якій вона описує стратегії перекладу, якими користуються професійні усні перекладачі та студенти, що навчаються на перекладачів. Вона вважає, що найкращим підходом до підготовки усних перекладачів є поетапне навчання умінь та навичок усного перекладу, починаючи зі вправ, що розвивають лише одне певне вміння чи навичку, наприклад, аналіз тексту, перефразування, компресія тощо. На пізнішому етапі підготовки більшість часу має присвячуватися особливо складним або комплексним аспектам процесу усного перекладу, як-от вимова мовця, швидкість мовлення, компактність інформації, спеціалізована термінологія, риторика тощо [43].

Окрім вищезазначених навичок, при підготовці перекладачів також тренується навичка переключення з однієї мови на іншу в умовах обмеження часу. Це особливо актуально для перекладачів, що спеціалізуються на двосторонньому перекладі, при якому вони виступають сполучною ланкою на переговорах чи конференціях, де вимагається постійне мовне переключення. Іншими важливими навичками, на розвитку яких фокусуються усні перекладачі, є навички використання найрозповсюдженіших перекладацьких відповідників, особливо назв організацій, країн, тощо; навички переходу від синтаксичних структур мови оригіналу до відповідних структур мови перекладу; навички належного оформлення говоріння, а саме чітка дикція, належна інтонація, голосне говоріння; навички швидкісного перекладу з адекватною передачею сенсу [27].

Після того, як майбутні перекладачі опановують основні навички та вміння, які притаманні усім видам усного перекладу, вони починають окремо розвивати навички та вміння, які є необхідними для суто послідовного або синхронного перекладу. Розглянемо особливості підготовки перекладачів кожного з цих видів далі. На нашу думку, виконання синхронного перекладу є важчим за послідовний переклад, тому при підготовці спеціалістів з цього виду перекладу, вони мають

опанувати більший спектр навичок та умінь. Одним з фундаментальних умінь для синхронних перекладачів є уміння скорочувати оригінальну промову без спотворення думки оратора. Зазвичай фахівців навчають опускати слова та вирази, які не несуть жодного сенсу, для економії часу, наприклад, вигуки «ну», «як відомо», «отже» тощо [21]. Синхронні перекладачі також мають отримати необхідні фонові знання щодо найбільш розповсюджених тематик, щоб передавати зміст повідомлень максимально швидко і в той же час зрозуміло для реципієнта. Ще одним важливим аспектом підготовки фахівця є розвиток фізичної та ментальної стійкості, оскільки це безпосередньо впливає на здатність перекладача надавати якісний переклад за будь-яких умов [24].

Не менш вагомим умінням, на якому акцентується увага під час підготовки синхронних перекладачів, є уміння одночасного сприймання промови оригіналу на слух і говоріння. Оскільки згадані процеси протікають паралельно, перекладачі вчаться здійснювати переклад без активної участі свідомості. Розвиток цього вміння також допомагає покращити здатність розпізнавання слів та словосполучень за їхніми частинами, тобто слів – на основі одного чи декількох складів, а словосполучень – на основі одного-двох слів [27]. Таким чином, перекладач має змогу не відставати від промови оратора на занадто довгий проміжок часу і не втрачати важливу інформацію, суть якої необхідно передати в процесі перекладу.

Окрім перекладацьких навичок та умінь, останніми роками підготовка усних перекладачів стала включати в себе спеціальні курси, ціллю яких є розвиток технологічної компетентності. Наведемо визначення цього поняття від Національного органу з акредитації усних та письмових перекладачів Австралії: технологічна компетентність – це обізнаність у технологіях, що використовуються у процесі усного перекладу, вміння виконувати усний переклад через засоби комунікації, а також низка умінь у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, якими має володіти усний перекладач для підготовки та надання послуг усного перекладу [64]. На важливості тренування цієї компетенції наголошує іспанська дослідниця Б. Р. де Сеспедес, яка аналізує місце

технології серед інших компетенцій та вважає, що технологічна компетентність має бути невід'ємною частиною підготовки усних перекладачів, оскільки без неї неможливо якісно виконувати усний переклад в професіональному середовищі [32]. В Україні розвиток цієї компетенції вже почали впроваджувати у програми підготовки усних перекладачів у вищих навчальних закладах. Також наразі використовуються засоби автоматизованого усного перекладу, що полегшують процес підготовки на кожному етапі і, відповідно, їх можна класифікувати наступним чином: засоби здійснення автоматизованого усного перекладу, автоматизовані засоби для тренування усного перекладу та застосунки для виконання усного перекладу дистанційно. Усі ці засоби допомагають майбутнім фахівцям підготуватися до заходів, де вони мають здійснювати усний переклад, а також можуть бути використані безпосередньо під час усного перекладу для швидкого вирішення певних перекладацьких проблем, забезпечуючи високу якість усного перекладу. Таким чином, за рахунок сучасних технологій зменшується кількість помилок, оптимізується процес перекладу, підвищується продуктивність перекладача та точність перекладу [48]. Саме тому освоєння майбутніми фахівцями сучасних засобів є вкрай важливим, враховуючи стрімку технологізацію як світу в цілому, так і сфери усного перекладу.

1.3. Політичні промови як об'єкт перекладознавчих досліджень

Перед тим, як перейти до безпосереднього аналізу політичних промов, необхідно зазначити, що при дослідженні політичного перекладу загалом варто розглядати два різні об'єкти дослідження: переклад політичних текстів та переклад як політична заява. Найважливішим для аналізу в обох випадках є прикметник «політичний». На думку дослідників П. Чілтона та К. Шеффнер, текст чи дія є політичними, якщо вони передбачають певний ступінь опору чи впливу на певну аудиторію [30]. Таким чином, тексти вважаються політичними, якщо вони створюються політиком, або тоді, коли вони містять певні прояви боротьби за владу. Переклади політичних промов чи контroversійних

редакційних статей є чудовими прикладами перекладених політичних текстів. Щодо перекладу як політичного діяння, він охоплює широку низку аспектів, включаючи активістський переклад, феміністський переклад та канібалістський переклад. Окрім цього, сама галузь перекладознавства може бути політичною у тому розумінні, що процес перекладознавчого аналізу часто викликає дискусії, як і політичні тексти та промови [36]. Оскільки в нашій роботі ми досліджуємо особливості усного перекладу, далі ми розглянемо саме політичні промови та характеристики усного перекладу таких промов.

Політичні промови мають значні відмінності від інших типів промов, оскільки вони є частиною та / або результатом політичних подій, й, відповідно, політика є центральною темою кожної такої промови [72]. Політична промова є невід'ємною складовою політичної комунікації, при якій політичні суб'єкти поширюють свої думки та ідеї для того, щоб вплинути на погляди та ідеологічні переконання реципієнта. Політична промова також розглядається як зв'язний потік мовлення, який зазвичай готується заздалегідь та надає інформацію аудиторії про певну подію в політичному житті [15].

Відповідно до змісту політичні промови поділяються на передвиборчі промови, інавгураційні промови, дипломатичні промови тощо. Політичні діячі можуть використовувати політичні промови для спростування ідей своїх опонентів, просування політичних програм і переконання громадськості прийняти їхні політичні погляди. Іншим завданням автора промови та оратора є переконати аудиторію, що конкретна проблема є важливою для цієї аудиторії, а також наголосити, що політичний діяч має шлях вирішення цієї проблеми [46]. Щоб зробити чудову промову і досягти бажаного результату, треба підготувати добре складений текст промови. Оскільки політичний дискурс пишеться для виголошення, він має характеристики як письмової, так і усної мови. Промови, виголошені урядовцями, базуються на певному політичному, культурному та історичному підґрунті нації, тому вони певною мірою відображають її політичну систему та завжди несуть аудиторії певну політичну мету. З розширенням культурного обміну та комунікації між країнами політичні промови можна також

розглядати як засіб виголошення намірів держави на глобальній арені [67]. Через те, що політичні промови грають вагомую роль в комунікації між лідерами країн, переклад цих промов є надзвичайно важливим, оскільки від перекладача іноді залежить доля всієї нації. Саме тому фахівцю, що спеціалізується на перекладі політичних виступів, необхідно бути обізнаним у всіх особливостях та тонкощах текстів цієї сфери.

Проблема перекладу політичних промов є недостатньо дослідженою, оскільки політичну мову можна порівняти з системою, відкритою для дедуктивного аналізу, що не є простим проявом природного використання мови [73]. Політика, як і будь-яка мова, постійно зазнає змін, що ускладнює дослідження цієї тематики, включаючи її перекладознавчий аспект. Саме тому дуже важливо узагальнити навички та методи, які допомагають нам передати як зміст, так і форму політичних промов та відтворити ефект і силу вихідного тексту у перекладеній версії, а також основні характеристики таких типів промов.

Політична промова характеризується специфічними методами впливу на слухачів. Ефективність цього впливу та дієвість маніпулятивних стратегій під час виголошення політичних промов змушує політиків ретельно підходити до змісту та форми своєї промови, використання певних стилістичних прийомів й мовних засобів, планування свого виступу. Використовуючи різноманітні мовні прийоми, політики здійснюють управління поведінкою суспільства, формують певні настрої і спонукають до вирішення соціальних проблем через вплив на емоції та підсвідомість. Офіційні промови політиків характеризуються використанням загальноновживаної лексики, певної кількості тематичних термінів, що позначають актуальні економічні, фінансові та політичні поняття, відомі широкій аудиторії, а також великою кількістю кліше та риторичних прийомів. При усному перекладі політичних виступів необхідно звертати увагу на особливості синтаксичної та лексико-семантичної організації текстів промов. Перекладач має враховувати як когнітивні, так і дискурсивні особливості політичного мовлення, оскільки переклад повинен адекватно передавати ідею, висловлену в оригіналі. Головна мета перекладу політичного дискурсу – викликати у іншомовної аудиторії

реакцію, подібну до реакції адресатів вихідного тексту. Основне завдання перекладача полягає у правильній інтерпретації тексту оригіналу та відповідному підборі засобів мови перекладу [18].

Складними для перекладу є специфічні лексичні одиниці й синтаксичні конструкції, які підсилюють емоційне сприйняття виступу з ціллю викликати симпатію реципієнта, змусити його сприймати та поділяти бажаний для оратора емоційний стан. Під час виступу політики часто переходять на імпровізацію, тому усний перекладач завжди повинен бути до цього готовий. У випадках, коли оратор змінює заздалегідь підготовлений текст під час своєї промови, у перекладача часто виникають труднощі через ефект несподіванки, що в свою чергу негативно позначається на якості перекладу [3]. Щодо політичних термінологічних одиниць, їх неможливо аналізувати окремо. При аналізі таких термінів необхідно брати до уваги усе речення або навіть цілу промову. Усний перекладач має аналізувати ці одиниці, ґрунтуючись на контексті й перетворювати їх на когерентні вирази та речення. Основною роллю таких термінів є не пояснення певного явища, а встановлення зв'язків. Саме це відрізняє політичні термінологічні одиниці від термінів інших галузей [45].

Актуальною є проблема перекладу метафор в політичному дискурсі. Усному перекладачу доволі складно відтворити метафору мовою перекладу таким чином, щоб збереглися асоціативні зв'язки, що належать до культури оригіналу, особливо враховуючи, що він має знайти влучний еквівалент за лічені секунди. Використання будь-якої перекладацької трансформації призводить до втрати метафоричності оригіналу. В культурному контексті окрім метафор труднощі можуть виникнути при перекладі цитат, які зазвичай використовуються для надання більшої авторитетності висловленій думці. Оскільки культурний контекст цитати часто є незрозумілим для іншомовного реципієнта, перекладачеві треба розробляти власний підхід для адекватного перекладу цитат і крилатих висловів [26].

Дослідниця К. Саросі-Мардірош пише, що перекладачі можуть використовувати наступні прийоми для передачі термінів чи образів, що відносяться до певної культури, або відображення культурної моделі:

- компресія: скорочення або пропуск певних елементів оригіналу при перекладі;
- перетворення імпліцитної інформації в оригіналі на експліцитну в процесі усного перекладу;
- екзотизм: заміна сленгових чи діалектних словосполучень в тексті оригіналу на найбільш близькі еквіваленти у мові перекладу;
- актуалізація: заміна застарілих слів їхніми сучасними еквівалентами у випадку, якщо мовець використовує таку лексику;
- використання ситуаційного еквіваленту: перетворення контексту оригіналу на контекст, ближчий до культури адресата перекладу;
- збереження основного посилу та ідеї мовця [71].

У багатьох політичних промовах використовуються різноманітні суспільно-політичні реалії, що позначають політичні організації чи органи влади, соціальні рухи, територіальний устрій, імена державних діячів й історичних осіб тощо. Такі реалії зазвичай перекладаються за допомогою таких способів перекладу, як калькування та транслітерація [18].

1.4. Класифікація способів перекладу та перекладацьких трансформацій

На сучасному етапі розвитку мовознавства та перекладознавства поки що немає єдиної, загальноприйнятої дефініції поняття «перекладацькі трансформації». Тим не менш, багато дослідників приділяють увагу дослідженню питань, пов'язаних зі способами перекладу термінологічних одиниць та різноманітними перекладацькими трансформаціями, тому існує певна кількість формулювань і поглядів, якими можна описати це явище. Розглянемо декілька визначень, запропонованих мовознавцями.

І. В. Корунець виділяє послівний спосіб перекладу, тобто пошук повних відповідників слів мови оригіналу у мові перекладу, транскодування – відтворення структурного чи звукового оформлення певного слова, вільний описовий переклад – спосіб перекладу мовних одиниць, при якому певні компоненти цих одиниць передаються вільно [12]. Щодо перекладацьких трансформацій, дослідник вважає, що ними є дрібні та великі зміни в структурній формі мовних одиниць, що здійснюються для досягнення достовірності перекладу. Вони використовуються або через несумісність засобів вираження цільової мови, що робить неможливим перенесення деяких мовних одиниць оригіналу, або з метою збереження стилю уривка мови оригіналу та його виразності [13].

Згідно з визначенням української лінгвістки О. Селіванової, перекладацькі трансформації – це перетворення чи модифікація форми та / або змісту для збереження відповідності комунікативного впливу на адресатів оригіналу й тексту перекладу [22].

Т. Р. Кияк вважає, що для того, щоб адекватно відтворити зміст оригіналу при перекладі й в той же час зберегти певні риси авторського стилю, необхідно застосовувати особливі перекладацькі прийоми, такі як транслітерація, калькування, конкретизація, компенсація, антонімічний переклад, логічний розвиток, заміна слова та запровадження нових слів [9].

Мовознавці Є. Бабенко, С. Амеліна та Н. Білоус проаналізували чималу кількість класифікацій перекладацьких трансформацій та узагальнили їх у чотири види:

- 1) граматичні (синтаксичні та морфологічні);
- 2) лексичні та лексико-семантичні;
- 3) стилістичні;
- 4) комплексні [1].

А. Г. Гудманян та І. М. Баклан вважають, що перекладацькі трансформації можна поділити на два блоки: ті, що відображають системний аспект перекладу (у межах міжмовних перетворень на рівні мовної системи) та ті, що відображають

галузовий аспект перекладу (у межах пошуку перекладацьких рішень для подолання окремих проблем перекладу слів чи словосполучень у фахових текстах). Вони зосереджуються на трьох групах перетворень (лексичних, граматичних, семантичних), які вони називають прийомами перекладу [6].

Згідно з В. Коптіловим, перекладацькі трансформації – це численні та різноманітні перетворення, які застосовуються з метою досягнення перекладацької еквівалентності перекладу всупереч розбіжностям в семантичних та формальних системах мови оригіналу та мови перекладу. Дослідник також наводить власну класифікацію елементарних трансформацій, наголошуючи, що цей розподіл є умовним, тому у чималій кількості ситуацій кілька видів трансформацій можуть використовуватися одночасно. Він виділяє 4 типи трансформацій:

- 1) заміни;
- 2) перестановки;
- 3) додавання;
- 4) опущення [11].

Цікавим є визначення перекладацьких трансформацій від С. Максимова. На його думку, вони є змінами чи відмінностями, спричиненими лексичними або граматичними відмінностями культурних та мовних особливостей першоджерела й мови перекладу. Таким чином, з мови першоджерела, яке знаходиться під впливом культури, притаманній цій мові, створюється текст, на який також впливають відповідні культурні особливості, і, як наслідок, утворюється текст перекладу, який є продуктом синтезу двох культур і мов. Дослідник також наводить свою класифікацію перекладацьких трансформацій:

1) лексичні трансформації (транслітерація, транскрипція, фонетично-графічне відтворення, комбінація «транскрипція-транслітерація-фонетико-графічне відтворення», калькування);

2) лексико-семантичні трансформації (диференціація, генералізація, модуляція, узагальнення);

3) граматичні трансформації (транспозиція, дослівне відтворення

синтаксичних структур, додавання, опущення, заміна частин мови);

4) лексико-граматичні трансформації (компенсація, антонімічний переклад, повне перетворення) [16].

Найбільш влучним визначенням перекладацьких трансформацій, на нашу думку, є визначення, запропоноване В. І. Карабаном. Він вважає, що це різноманітні зміни лексичних елементів мови оригіналу у процесі перекладу, які застосовуються для адекватної передачі їх стилістичних, семантичних та прагматичних характеристик із урахуванням норм мови перекладу й мовленнєвих культурних традицій мови перекладу. Він також наводить власну класифікацію способів перекладу мовних одиниць та перекладацьких трансформацій. Згідно з цією класифікацією, існують наступні способи перекладу мовних одиниць:

- 1) пошук автохтонного відповідника;
- 2) транскодування;
- 3) калькування;
- 4) описовий переклад [8].

Перекладацькі трансформації застосовуються, коли вищенаведені способи перекладу не можуть бути використаними для адекватної передачі сенсу. В. Карабан виділяє наступні перекладацькі трансформації лексичного рівня:

- 1) конкретизація значення слова;
- 2) генералізація значення слова;
- 3) додавання слова;
- 4) вилучення слова;
- 5) контекстуальна заміна;
- 6) заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови;
- 7) перестановка слова [8].

Відповідно до вищезазначеної класифікації, було проведено аналіз співвідношення способів перекладу та перекладацьких трансформацій лексичного рівня англomовних військових термінів.

Розглянувши ряд класифікацій перекладацьких трансформацій від різних мовознавців, можна зробити висновок, що незважаючи на відмінності у

формулюваннях видів та категорій трансформацій, більшість дослідників описує схожі або однакові трансформації, які мають відмінності лише у їх назвах, тому певний консенсус поглядів на це явище існує. Також не слід забувати, що попри те, що мовознавці поділяють думки та ідеї один одного щодо цього поняття, кожен з них описує власні ідеї й надає аргументацію застосування тієї чи іншої трансформації у різних контекстах, демонструючи широкий спектр можливостей їх використання. Наявність чималої кількості досліджень з цієї тематики підкреслює важливість постійного вдосконалення методик перекладу, що дозволить в майбутньому ефективніше застосовувати різні види трансформацій на практиці.

Висновки до Розділу 1

Розділ 1 присвячено аналізу поняття перекладу загалом та усного перекладу, особливостей підготовки усних перекладачів, політичних промов як об'єкту перекладознавчих досліджень та класифікації способів перекладу та перекладацьких трансформацій.

Аналіз визначень поняття перекладу дає підстави стверджувати, що будь-який переклад – це як процес передачі змісту тексту однією мовою засобами іншої мови, так і кінцевий продукт цієї діяльності, а усний переклад – це такий вид перекладу, в якому оригінал та його переклад виступають у процесі перекладу в нефіксованій формі, що в свою чергу визначає однократність сприйняття перекладачем частин оригіналу і неможливість наступного виправлення або зіставлення перекладу після його виконання. Основними складовими процесу усного перекладу є сприйняття й аналіз оригіналу, зміна мовного коду та вихід готового продукту перекладу.

Було визначено, що усний переклад поділяється на послідовний та синхронний. Послідовний усний переклад зазвичай відбувається під час зустрічей або конференцій з невеликою кількістю учасників, в той час як синхронний усний переклад, як правило, застосовується під час конференцій з великою кількістю

учасників. Основними характеристиками усного послідовного перекладу є чергування сприйняття промови оригіналу та процесу перекладу, можливість робити нотатки, передача суті повідомлення, а не дослівний переклад. Щодо усного синхронного перекладу, до його характеристик належать паралельність перебігу процесів слухання промови мовою оригіналу, швидке вирішення різноманітних перекладацьких задач, а також неможливість виправлення чи переформулювання перекладу. При синхронному перекладі допускається більша втрата змісту, ніж при послідовному перекладі через його підвищену складність.

Проаналізувавши низку робіт, присвячених підготовці усних перекладачів, можна зробити висновок, що у процесі тренування майбутніх фахівців найчастіше розвивають такі навички та вміння: навички та уміння пошуку перекладацьких рішень; навички використання найрозповсюдженіших перекладацьких відповідників, особливо назв організацій, країн, тощо; навички переходу від синтаксичних структур мови оригіналу до відповідних структур мови перекладу; навички належного оформлення говоріння, а саме чітка дикція, належна інтонація, голосне говоріння; навички швидкісного перекладу з адекватною передачею сенсу. Окремо для перекладачів-синхроністів надзвичайно важливим є вміння одночасного сприймання промови оригіналу на слух і говоріння. Технологічна компетентність також є вагомим аспектом підготовки усних перекладачів.

У процесі дослідження поняття політичної промови та особливостей її перекладу, було визначено, що політична промова – це промова, центральною темою якої є політика, і така промова є частиною та / або результатом політичних подій. Враховуючи особливості таких промов та їхніх цілей (спростування ідей, просування політичних програм, переконання громадськості прийняти певні політичні погляди), переклад цього типу промов є доволі специфічним. Під час виконання перекладу спеціаліст може стикатися з наступними проблемами: відмінності синтаксичної та лексико-семантичної організації промови мовою оригіналу та перекладу; переклад метафор, крилатих висловів чи певних реалій; у випадках, коли текст оратора відомий заздалегідь, імпровізація мовця та

спонтанне додавання нової інформації під час промови. Для подолання цих труднощів пропонується застосування різноманітних прийомів, зокрема, компресія, екзотизм, актуалізація, використання ситуаційного еквіваленту.

Стосовно класифікації способів перекладу та перекладацьких трансформацій, було проаналізовано низку робіт вітчизняних мовознавців, які пропонують різні визначення цих понять. Було обрано найбільш влучне визначення авторства В. Карабана. Згідно з ним, перекладацькі трансформації – це різноманітні зміни лексичних елементів мови оригіналу у процесі перекладу, які застосовуються для адекватної передачі їх стилістичних, семантичних та прагматичних характеристик із урахуванням норм мови перекладу й мовленнєвих культурних традицій мови перекладу. Також було обрано його власну класифікацію способів перекладу мовних одиниць та перекладацьких трансформацій для цієї роботи. Відповідно до цієї класифікації, до способів перекладу належать пошук автохтонного відповідника, транскодування, калькування, описовий переклад, а до перекладацьких трансформацій лексичного рівня – конкретизація, генералізація, додавання, вилучення, контекстуальна заміна, заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови, перестановка слова.

Було зроблено висновок, що незважаючи на те, що єдиного визначення поняття способів перекладу та перекладацьких трансформацій не існує, і враховуючи відмінності у формулюваннях видів та категорій трансформацій, більшість дослідників описує схожі або однакові трансформації, які мають відмінності лише у їх назвах, тому певний консенсус поглядів на це явище все-таки існує.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ
АНГЛОМОВНИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ

Розділ 2 нашого дослідження присвячено аналізу способів перекладу та перекладацьких трансформацій, застосованих у процесі усного перекладу слів та словосполучень військової тематики, взятих з офіційних промов таких англомовних високопосадовців, як Ллойд Остін, Ентоні Блінкен, Джон Кірбі, Ріші Сунак [42; 79; 80; 81; 82; 83]. Перш, ніж ми перейдемо до аналізу способів перекладу та перекладацьких трансформацій безпосередньо, варто зосередитися на самому визначенні понять «спосіб перекладу» та «перекладацька трансформація». Виходячи з проаналізованих нами теоретичних положень щодо цих явищ та наших власних міркувань, ми сформулювали власну дефініцію цих понять. У нашому розумінні спосіб перекладу – це операція перекладача з пошуку вже існуючого еквіваленту в мові перекладу, а перекладацька трансформація – це алгоритм дій перекладача зі створення okazional'nogo (тимчасового) відповідника в мові перекладу [25].

Далі переходимо до перекладацького аналізу відібраних прикладів.

2.1. Аналіз способів англо-українського усного перекладу лексики
військової тематики

Найрозповсюдженішим способом перекладу лексичних одиниць військової тематики у нашій роботі є калькування – спосіб перекладу слова, коли його відповідником вихідної мови в цільовій мові обирається перший за порядком відповідник у словнику [8], наприклад:

*We're sending our first delivery of **mine-resistant ambush protected vehicles** to Ukraine's **Border Guard** and police* [83]. – Ми вперше надсилаємо до України **машини із захистом від мін і засідок для прикордонної служби та поліції** України.

Оскільки ці лексичні одиниці передають специфічну назву військової техніки та військового підрозділу, було використано калькування і труднощів з перекладом не виникло.

Ілюструємо наступний приклад застосування калькування:

*Pyongyang is seeking military assistance from Russia including **fighter aircraft, surface-to-air missiles, armored vehicles, ballistic missile production equipment or materials and other advanced technologies** [82].* – Пхеньян звернувся до Росії за військовою допомогою, включаючи **винищувачі, ракети класу «земля-повітря», бронетранспортери**, обладнання чи матеріали для виробництва балістичних ракет та інші передові технології.

В цьому реченні термін *fighter aircraft* було перекладено, як «винищувачі», оскільки за контекстом при перекладі важливо зазначити саме тип літака. Якщо перекладати цей термін як «військові літаки», тоді буде певна втрата сенсу, що є неприпустимим для перекладу на такому рівні. *Surface-to-air missiles* може бути перекладено як «зенітні керовані ракети», але, на нашу думку, більш влучним та зрозумілим варіантом перекладу є саме «ракети класу «земля-повітря»». Щодо терміну *armored vehicles*, у цій промові йдеться про надання Україні саме бронетранспортерів, а не танків, артилерійських установок чи будь-яких інших типів бойових машин, тому нами було обрано саме цей варіант перекладу.

Інший приклад застосування калькування при перекладі продемонстровано в наступному фрагменті:

*Throughout this war, **ground-based air defense** has also been one of Ukraine's biggest success stories [80].* – **Наземна протиповітряна оборона** у цій війні стала однією з найбільш успішних кампаній України.

В цьому контексті перший за порядком словниковий відповідник терміну *ground-based air defense* адекватно передає його суть, тому було використано саме калькування.

Прокоментуємо ще один фрагмент перекладу, де було застосовано калькування:

*In addition to military plant, the drones hit an **oil depot** nearby [31].* – Окрім

військового заводу, дрони влучили у **нафтосховище** поруч.

Лексична одиниця *oil depot* має декілька відповідників («нафтобаза», «склад паливно-мастильних матеріалів», «склад мастил»), але при перекладі даного фрагменту найбільш влучним є саме перший словниковий відповідник «нафтосховище», оскільки цей фрагмент взято з промови про ураження нафтосховища українськими дронами.

Нижче наведено інші фрагменти, що містять лексичні одиниці, при перекладі яких було застосовано калькування:

*Since our last meeting, Poland has provided Ukraine with additional **mine-clearing equipment** and more than a hundred **armored personnel carriers*** [80]. – З часу нашої останньої зустрічі Польща надала Україні додаткове вкрай необхідне обладнання для розмінування та більш, ніж сто **бронетранспортерів**.

*In November 2023, it became known that Ukraine ordered **firearms**, namely 12 thousand **assault rifles** and 600 40-mm **under-barrel grenade launchers**, from the French company, which specializes in the production of rifles and accessories for them* [61]. – У листопаді 2023 року стало відомо, що Україна замовила **вогнепальну зброю**, а саме 12 тисяч **штурмових гвинтівок** та 600 40-мм **підствольних гранатометів**, у французької компанії, яка спеціалізується на виробництві гвинтівок та аксесуарів до них.

*Ukraine urgently needs our help to shield its citizens and infrastructure and forces from Russia's **missile threat*** [81]. – Україні терміново потрібна наша допомога у захисті цивільного населення, інфраструктури та військ від **ракетної небезпеки** з боку Росії.

*Russia launched repeated waves of **aerial attacks** against Ukraine* [82]. – Росія провела багато хвиль **повітряних атак** на Україну.

*President Zelensky is the **commander-in-chief** of his **Armed Forces** and he gets to determine where he strikes* [79]. – Президент Зеленський є **Верховним Головнокомандувачем** своїх **Збройних Сил**, тому йому вирішувати куди наносити ураження.

In the past few months we've provided the equipment and training to support an

*additional nine **armored brigades** for Ukraine [80].* – За останні декілька місяців ми надали обладнання та провели навчання солдат з метою формування додаткових дев'ятьох **танкових бригад** в Україні.

*We're providing critical assistance for demining to help clear Russian landmines, **unexploded ordinance**, and other daily **remnants of war** [83].* – Ми надаємо критично важливу підтримку для розмінування, щоб допомогти знешкодити російські наземні міни, **нерозірвані боєприпаси**, й інші **пережитки війни**.

*Throughout the war, we've documented the use of different types of bombs, namely, **blast bombs, gasoline bombs, time-delayed bombs, command-initiated bombs, booby traps, simple incendiaries, commercial explosives, and improvised explosive devices** [82] .* – Впродовж війни ми задокументували використання різних типів бомб, а саме: **фугасних бомб, напалмових бомб, бомб уповільненої дії, бомб з детонатором, мін-пасток, звичайних запалювальних бомб, промислових вибухівок та саморобних вибухових пристроїв**.

*Ukraine's improved defensive electronic warfare systems are successfully used on the **battlefield** as more UAVs and **loitering munitions** miss their targets [81].* – Удосконалені українські захисні системи РЕБ успішно застосовуються на **полі бою**, тому все більше **БпЛА та баражуючих боєприпасів** не досягають своїх цілей.

*These vehicles are equipped with **armor protection for crew members, personal respiratory and skin protection equipment, portable radio stations, first aid kits, signal and loudspeaker system, and a set of lighting equipment** [57].* – Ці машини укомплектовані **бронезахистом для екіпажу, індивідуальними засобами захисту органів дихання та шкіри, переносними радіостанціями, наборами першої медичної допомоги, сигнально-гучномовною установкою та комплектом освітлювального устаткування**.

*Striking with an **anti-ship missile** 600 km from our base is possible thanks to the maneuver of a boat with 1-8 missiles to a firing position at sea with the subsequent strike of the air-to-ship missile on the maximum range [52].* – Нанесення удару **протикорабельною ракетою** на дистанцію 600 км від нашої бази можливе

завдяки маневру корабля з 1-8 ракетами на вогневу позицію в морі з подальшим ураженням протикорабельною ракетою на максимальну дальність.

*In March, Japan allocated more than \$30 million to supply **counter-UAV systems, engineer tracked dump trucks, and non-lethal weapons** to Ukraine [62].* – У березні Японія виділила більш, ніж 30 мільйонів доларів на постачання **антидронових систем, інженерних гусеничних самоскидів та нелетального озброєння** Україні.

Було також відібрано чимало випадків застосування калькування у комбінації з певною перекладацькою трансформацією лексичного рівня, наприклад калькування + пермутація. Пермутація, або перестановка слова – це така перекладацька трансформація, при застосуванні якої лексичні елементи міняються місцями, як правило, при перекладі словосполучень [8]:

*There has been a long conversation here in the United States about those **long-range cruise missiles** [82].* – В США вже давно ведеться діалог щодо цих **крилатих ракет великої дальності**.

Як можна побачити з перекладу словосполучення *long-range cruise missiles*, термін *cruise missiles* («крилаті ракети») перекладено з використанням калькування, після чого відбувається перестановка і, на відміну від оригіналу, в мові перекладу цей термін стоїть на початку всього словосполучення.

*Ukraine has received **field hospitals and medical evacuation vehicles** from the Netherlands [51].* – Україна отримала **польові шпиталі та машини медичної евакуації** від Нідерландів.

Ще одним прикладом застосування калькування та пермутації є переклад словосполучення *medical evacuation vehicles*. Усі слова перекладено за допомогою калькування, після чого здійснюється перестановка слова *vehicles* («машини») для досягнення кращої адекватності перекладу.

Ілюструємо ще один приклад застосування комбінації калькування та пермутації при перекладі:

*Ukraine will receive **long-range precision bombs, maximum firing distance of which is 150 km in the direction of launch** [33].* – Україна отримає **високоточні**

боєприпаси великого радіусу дії, максимальна дальність пуску яких сягає 150 км.

У цьому фрагменті лексичну одиницю *precision bombs* було перекладено із використанням калькування, після чого відбувається перестановка, і в мові перекладу слова «високоточні боєприпаси» стоять перед «великого радіусу дії».

Нижче наведено ще декілька фрагментів, що містять лексичні одиниці, при перекладі яких було застосовано комбінацію калькування та пермутації:

*Russia is seeking to acquire **close-range ballistic missiles** from Iran* [82]. – Росія прагне отримати **балістичні ракети малої дальності** від Ірану.

*The Ukrainian rescuers also received **heavy-duty demining vehicles** based on MAN trucks* [57]. – Українські рятувальники також отримали **піротехнічні машини важкого типу** на базі вантажівок MAN.

*According to the Ministry of Defense of the UK, Ukraine will receive 200 **infrared homing air-to-air missiles*** [41]. – Як зазначають у Міністерстві Оборони Великобританії, Україна отримає 200 **ракет класу «повітря-повітря» з тепловою головкою самонаведення**.

*Delivered in locations throughout the UK, the programme takes **volunteer recruits** who have joined the Armed Forces of Ukraine and teaches them the skills required to survive and be effective in **front-line combat*** [42]. – Ця навчальна програма, яка реалізується по всій Великій Британії, залучає **новобранців-добровольців**, які приєдналися до ЗСУ і навчає їх навичкам, необхідним для виживання та ефективності у **бойових діях на передовій**.

*The course includes **weapons handling, battlefield first aid, Law of Armed Conflict training, patrol tactics and rural environment training*** [42]. – Курс складається з навчання таких аспектів, як **поводження зі зброєю, перша допомога на полі бою, вивчення Права збройних конфліктів, тактика патрулювання та навчання в сільській місцевості**.

Наступним способом перекладу є пошук автохтонного відповідника. Цей спосіб перекладу є доволі поширеним серед усних перекладачів, які спеціалізуються на перекладі промов військової тематики, оскільки дозволяє

швидко та чітко перекладати певні терміни, наприклад:

*The secondary function of these vessels is **patrolling*** [55]. – Ще однією функцією цих **суден** є **патрулювання**.

У цьому реченні при перекладі термінів *vessels* та *patrolling* було підібрано автохтонні відповідники «судна» та «патрулювання», що відповідає контексту даного речення.

Ще один приклад застосування цього способу перекладу:

*UK Prime Minister Rishi Sunak said: “I am incredibly proud of all the British and Ukrainian **soldiers, sailors, and airmen** involved in this major undertaking [40].”* – Прем’єр-міністр Великої Британії Ріші Сунак висловився щодо цієї програми: «Я наймовірно пишаюся всіма британськими та українськими **солдатами, моряками та льотчиками**, залученими до цієї великої справи».

Терміни *soldiers, sailors, airmen* в цьому випадку доречно перекладати саме їхніми автохтонними відповідниками.

Нижче наведено інші фрагменти з лексичними одиницями, що були перекладені способом пошуку автохтонного відповідника:

*A Ukrainian **paratrooper** managed to rescue a Ukrainian Defense Forces **serviceman** after noticing him in the **trench*** [34]. – Українському **штурмовику** вдалося врятувати **військового** Сил Оборони, помітивши його в **окопі**.

*When it comes to Ukrainian civilians, who are being **detained**, as well as **prisoners of war**, Ukraine has been in the lead on seeking to secure their freedom [77].* – Якщо говорити про цивільне населення, яке **утримують в неволі**, а також **військовополонених**, пріоритетом для України є їхнє звільнення.

Ще одним способом перекладу, який був використаний для перекладу відібраних лексичних одиниць військової тематики є транскодування та його види. Транскодування – це спосіб перекладу, коли звукова та / або графічна форма слова вихідної мови передається відповідними засобами мови перекладу. Існують чотири види транскодування: 1) транскрибування (звукова форма слова вихідної мови передається літерами мови перекладу); 2) транслітерування (слово вихідної мови передається по літерах); 3) змішане транскодування

(транскрибування з елементами транслітерування); 4) адаптивне транскодування (форма слова у вихідній мові адаптується до фонетичної чи граматичної структури мови перекладу) [8]. У військовій тематиці транскодування часто застосовується при перекладі власних назв різних видів озброєнь, наприклад:

*Russia launched another strike against Ukraine, using **Iskander-K** cruise missiles and 31 combat drones of the **Shahed-136/131** type* [82]. – Росія здійснила ще одну атаку проти України з використанням крилатих ракет «**Іскандер-К**» та 31 ударних безпілотників типу «**Шахед-136/131**».

Назву *Iskander-K* передано засобами транслітерування, а *Shahed-136/131* – транскрибуванням.

Транскодування може бути використане не тільки для перекладу власних назв, а й для перекладу певних лексичних одиниць, які позначають певні типи летальної зброї у безпосередньому застосуванні, наприклад:

*These massive **bombardments** used **drones** and missiles to strike cities and civilian infrastructure all across the country* [78]. – Ці масові **бомбардування** проводилися з застосуванням **дронів** та керованих ракет для ураження міст та цивільної інфраструктури по всій країні.

У цьому випадку було застосовано адаптивне транскодування, що проявляється у певній фонетичній адаптації слів *bombardments* та *drones* до української мови: додавання суфіксів «-ув-» та «-анн(я)» до кореня «бомбард-» та суфіксу «-ів» до кореня «дрон-».

2.2. Аналіз перекладацьких трансформацій при англо-українському відтворенні лексики військової тематики

Переходимо до аналізу перекладацьких трансформацій. В одному з фрагментів присутня така перекладацька трансформація лексичного рівня, як контекстуальна заміна. Внаслідок цієї трансформації перекладним відповідником стає таке слово чи словосполучення, яке не є його словниковим відповідником і що підібрано із врахуванням контексту [8], наприклад:

*They are used to search for and destroy mines using remotely operated **search vehicles*** [55]. – Вони використовуються для пошуку та знищення мін за допомогою дистанційно керованих **пошукових засобів**.

У цьому реченні слово *vehicles* було перекладено як «засоби». Як зазначено в англо-українському військовому словникові, термін *vehicle* має наступні відповідники: «транспортний засіб»; «засіб пересування»; «машина» (автомобіль, танк, САУ, транспортер, літальний апарат тощо); «літак» / «ракета-носіє». Жодний з цих відповідників не буде адекватно передавати сенс оригіналу, оскільки у цьому фрагменті йдеться про кораблі, які застосовуються для розмінування, тому доводиться застосовувати контекстуальну заміну і перекладати *vehicles* саме як «засоби».

В інших фрагментах було застосовано одразу декілька різних способів перекладу та перекладацьких трансформацій лексичного рівня, наприклад:

*The training allows Ukraine's forces to accelerate their **deployments**, rebuild their forces, and **scale-up** their **resistance** as they continue to defend their nation's sovereignty against Russian **invaders*** [42]. – Навчання дозволяє українським військовим покращити свої навички **захоплення позицій** (контекстуальна заміна), відновити свої сили та **посилити опір** (калькування), продовжуючи захищати суверенітет країни від російських **загарбників** (автохтонний відповідник).

Це речення взяте з перекладу промови про підготовку українських військовослужбовців за кордоном, тому слово *deployments* передане саме як «захоплення позицій», а не «розміщення», «перегрупування», «дислокація». Словосполучення *scale-up resistance* перекладено за допомогою калькування, а для перекладу слова *invaders* було застосовано пошук автохтонного відповідника.

*The new **batch** includes 4 **tracked all-terrain vehicles**, 1 **bridge-laying tank** with spare parts, 3 **mine clearing tanks**, 14 special **mine clearing systems**, Satcom **surveillance system**, 4 cars for border service, 450 **snow chains**, and 194 thousands of single module group **rations*** [60]. – Новий **пакет допомоги** (контекстуальна заміна) включає 4 **гусеничні всюдиходи** (калькування), 1 **мостоукладальник**

(калькування) з запчастинами, 3 **танка-тральщика** (калькування), 14 **систем для розмінування** (калькування + пермутація), **систему відеоспостереження** (калькування + пермутація) «Satcom», 4 автомобілі для прикордонної служби, 450 **ланцюгів протиковзання** (калькування) та 194 тисячі **пайків харчування** (автохтонний відповідник).

Дане речення взяте з промови щодо передачі Україні нового пакету допомоги. Через це при перекладі слова *batch* було застосовано контекстуальну заміну, оскільки словникові значення «партія», «ряд», «група» не передають повного сенсу цієї мовної одиниці. Терміни *tracked all-terrain vehicles, bridge-laying tank, mine clearing tanks, snow chains* були перекладені із застосуванням калькування, а для перекладу словосполучень *mine clearing systems, surveillance systems* було застосовано пермутацію у комбінації з калькуванням для досягнення адекватнішого перекладу відповідно до норм української мови. Для перекладу слова *rations* було використано пошук автохтонного відповіднику.

В двох фрагментах присутні випадки застосування такої перекладацької трансформації, як конкретизація. Внаслідок конкретизації слово, яке має ширше семантичне значення в оригіналі замінюється словом, що має вужче семантичне значення [8], наприклад:

Bradley has a 25-mm gun and a machine gun and can carry up to six infantry soldiers in the squad compartment [58]. – «Бредлі» (транскрибування) обладнаний 25 мм **гарматою** (конкретизація) та **кулеметом** (автохтонний відповідник) й може перевозити до шести **піхотинців** (автохтонний відповідник) у **десантному відділенні** (калькування).

Лексична одиниця *gun* має широке семантичне значення у мові оригіналу. Воно може позначати будь-який пристрій, призначений для приведення в рух певного снаряда за допомогою тиску або вибухової сили, тому в певному контексті це слово може бути перекладено відповідником «зброя», який за широтою значення не поступається слову *gun*. Проте у контексті цього речення йдеться про опис бойової машини піхоти «Бредлі», тому для точної передачі значення лексичної одиниці *gun* застосовується конкретизація. Гармата – це

конкретний тип зброї, що характеризується великим за розмірами стволом, високою початковою швидкістю снаряда та малим максимальним кутом підвищення. Як можна побачити з визначення, ця лексична одиниця вужчої семантики, ніж «зброя». Щодо перекладу інших виділених лексичних одиниць, назву *Bradley* було передано за допомогою транскрибування; *machine gun* та *infantry soldiers* передані своїми автохтонними відповідниками, а *squad compartment* перекладено із застосуванням калькування.

Ще однією перекладацькою трансформацією лексичного рівня, яку було використано при перекладі відібраних лексичних одиниць, є генералізація. Внаслідок генералізації, слово із вужчим значенням у мові оригіналу замінюється при перекладі на слово із ширшим значенням у мові перекладу [8], наприклад:

Next was armor and mechanized infantry fighting vehicles, breaching equipment all of which strengthened Ukrainian maneuver warfare and allowed them to conduct the current counter-offensive [80]. – Потім ми надали **бронетехніку** (генералізація), **механізовані БМП** (калькування) та **інженерне обладнання** (калькування) – усе це посилює здатність України вести **маневрові бойові дії** (калькування) та дозволило українським військам проводити поточний **контрнаступ** (калькування).

Лексична одиниця *armor* має наступне семантичне значення – *strong covering which protects a person or vehicle* (міцне покриття для захисту людини чи транспортного засобу). Відповідником цієї лексичної одиниці з подібним семантичним значенням в українській мові є слово «броня», яке в даному фрагменті не передає правильне значення лексичної одиниці *armor*, оскільки фрагмент взято з промови щодо передачі Україні пакету військової допомоги. Відповідно, при перекладі було застосовано генералізацію: *armor* замінено на слово «бронетехніка». Бронетехнікою вважається будь-яка техніка, що має броню для захисту від різноманітних засобів ураження (танки, бронетранспортери, літаки, кораблі), тому воно має ширше семантичне значення, ніж *armor* в мові оригіналу. При перекладі інших виділених лексичних одиниць труднощів не виникло; їх було перекладено із застосуванням калькування.

Нами також було відібрано декілька фрагментів, які містять лексичні одиниці, що було перекладено за допомогою такої трансформації, як додавання слова, тобто, введення в переклад певних лексичних елементів, які відсутні в оригіналі, з ціллю адекватної передачі смислу терміну чи речення оригіналу та / або дотримання мовних і мовленнєвих норм мови перекладу [8], наприклад:

*In this last package we've included more ammunition for **HIMARS**, additional **155-millimeter and 105-millimeter artillery rounds** and important **anti-armor capabilities*** [81]. – В останній пакет допомоги увійшли боєприпаси для «Хаймарс» (транскрибування), додаткові **артилерійські снаряди калібру 155 мм та 105 мм** (калькування + додавання) і важливі **протитанкові засоби** (калькування).

При перекладі словосполучення *155-millimeter and 105-millimeter artillery rounds* було застосовано калькування у комбінації з додаванням слова, оскільки в українській мові, на відміну від англійської, треба уточнити, що слова «155 мм та 105 мм» описують саме калібр снарядів, а не їхній розмір. Щодо перекладу інших виділених одиниць, назву *HIMARS* було перекладено за допомогою транскрибування, а для перекладу *anti-armor capabilities* було застосовано калькування.

Останньою трансформацією, яку було використано для перекладу лексичних одиниць військової тематики, є заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови. Ця трансформація застосовується лише в тих випадках, коли через певні граматичні та лексичні особливості мов оригіналу та перекладу та розбіжності у мовленнєвих нормах неможливо перекласти слово однієї частини мови в оригіналі словом тієї ж частини мови у перекладі [8], наприклад:

*The Czech company supplies its **unmanned ground vehicles** to the soldiers of the 1st **Tank Brigade** to perform **logistical tasks** and **evacuate the wounded*** [63]. – Чеська компанія поставляє **наземні безпілотники** (калькування) військовослужбовцям 1-ї **танкової бригади** (адаптивне транскодування) для виконання **логістичних завдань** (калькування) та **евакуації** (заміна слова однієї частини мови на іншу (дієслова на іменник)) **поранених** (автохтонний відповідник).

В мові оригіналу слово *evacuate* є дієсловом, але у процесі перекладу

здійснюється заміна дієслова на іменник з метою дотримання граматичних норм. Терміни *unmanned ground vehicles* та *logistical tasks* перекладено із застосуванням калькування, словосполучення *tank brigade* передано за допомогою адаптивного транскодування (в українській мові до кореня «танк» додається суфікс «-ової», а при перекладі *brigade* змінюється лише закінчення), а при перекладі лексичної одиниці *the wounded* використано пошук автохтонного відповідника.

Нижче подано всі інші фрагменти, з яких було відібрано лексичні одиниці військової тематики для аналізу.

*The European Union recently announced an important initiative to ramp up the industrial production of **ammunition** through the work of our **national armaments directors*** [81]. – Європейський Союз нещодавно оголосив про важливу ініціативу щодо нарощення промислового виробництва **боєприпасів** (контекстуальна заміна) завдяки роботі **національних директорів з озброєння** (калькування + перmutація).

*This contact group also provided key **air defense systems** to protect Ukraine skies and citizens and **critical infrastructure*** [81]. – Ця контактна група також надала важливі **системи протиповітряної оборони** (калькування + перmutація) для захисту повітряного простору України, а також цивільного населення й **критичної інфраструктури** (адаптивне транскодування).

*The older versions of these missiles contain **cluster munitions**, namely 950 **bomblets*** [39]. – Старі версії цих ракет містили **касетні боєприпаси** (калькування), а саме 950 **бойових елементів** (автохтонний відповідник).

*The **FAMAS barrel** is unusual in that it has only 3 right **riflings** with a twist of 228 millimeters, which allows almost any **5.56-mm cartridge** to be used* [54]. – **Ствол** (автохтонний відповідник) **гвинтівки FAMAS** (конкретизація) незвичайний тим, що має всього 3 праві **нарізи** (автохтонний відповідник) з кроком у 228 міліметрів, що дозволяє використовувати практично будь-які **патрони калібру 5.56 мм** (калькування + додавання).

*Drones of the **Defense Intelligence of Ukraine** struck the **military plant** for the production of **Pantsir-S1 anti-aircraft systems** in the Russian city of Tula* [74]. – Дрони

Головного Управління Розвідки України (калькування) завдали удару по військовому заводу (калькування) з виробництва систем протиповітряної оборони «Панцир-С1» (калькування + транслітерування) у місті Тула.

The minesweepers are not equipped with mine trawling equipment [55]. – Тральщики (автохтонний відповідник) не мають обладнання для тралення мін (калькування + пермутація).

A powerful explosion occurred on the territory of the Belbek military airfield in the temporarily occupied Crimea after the announcement of an air alert [59]. – На території військового аеродрому (калькування) Бельбек у тимчасово окупованому Криму пролунав потужний вибух (автохтонний відповідник) після оголошення повітряної тривоги (калькування).

We have evolved the capabilities that we have provided Ukraine as the war itself evolved: when it kicked off 18 months ago, everybody was talking about Stinger MANPADS, Javelin anti-tank missiles, small arms and ammunition, tactical vehicles [79]. – Ми покращували комплекси озброєнь, що постачалися Україні відповідно до того, як розгорталася війна: коли вона розпочалась 18 місяців тому, усі говорили про ПЗРК «Стінгер» (генералізація + транслітерування), протитанкові ракети «Джавелін» (калькування + транслітерування), стрілецьку зброю (калькування) та боєприпаси, тактичні машини (калькування).

It is vitally important for Ukraine to counter Russian electronic warfare systems that create radio-frequency interference and suppress signals from navigation satellites [44]. – Для України дуже важливим завданням є боротьба з російськими системами РЕБ (калькування), які створюють радіочастотні перешкоди (калькування) та глушать сигнали (калькування) від навігаційних супутників (адаптивне транскодування + калькування).

There's about a couple hundred thousand Russian troops that remain in Russian-occupied Ukraine; they've suffered a tremendous amount of casualties in their Ground Forces over time [81]. – На окупованій Росією території України знаходиться приблизно двісті тисяч російських військовослужбовців (автохтонний відповідник); їхні сухопутні війська (калькування) понесли надзвичайно важкі

втрати (автохтонний відповідник).

*As Russia continues to rain drones and missiles down on civilian infrastructure, we stepped up with **Patriot** and NASAMS and other **short and medium range air defense** [79].* – Оскільки Росія продовжує бити великою кількістю дронів та ракет по цивільній інфраструктурі, ми посилили можливості **ППО комплексами Patriot** (генералізація) та NASAMS та іншими **комплексами ППО малої та середньої дальності** (калькування + пермутація).

*Since this is **General Milly's** last time here as a **Chairman of the Joint Chiefs of Staff** I want to thank him for the leadership and the passion that he has brought to this contact group [80].* – Оскільки це останній виступ **генерала** (транслітерування) Міллі на посаді **Голови Об'єднаного Комітету начальників штабів союзників** (калькування), я хочу подякувати йому за лідерство та ентузіазм, які він привніс у цю контактну групу.

*The new security funding that we're announcing today will also be bolstered by the arrival of U.S **Abrams** tanks this fall and by training for Ukrainian **pilots** on **F-16s** [83].* – Новий пакет фінансування безпеки, який ми оголошуємо сьогодні, буде розширено цієї осені американськими танками «**Абрамс**» (транслітерування) та тренуванням українських **пілотів** (адаптивне транскодування) на **винищувачах F-16** (генералізація).

*Today, the **Department of Defense** announced additional security assistance package that includes 120-millimeter and 60-millimeter mortar rounds; **Tube-Launched, Optically-Tracked, Wire-Guided (TOW) missiles; Hornet Unmanned Aerial Systems; Tactical air navigation systems; over 28 million rounds of small arms ammunition and grenades; night vision devices and thermal imagery systems; spare parts, training munitions, and other field equipment** [76].* – Сьогодні **Міністерство Оборони США** (калькування) оголосило додатковий пакет військової допомоги, який включає мінометні міни калібру 120 мм і 60 мм; **трубчасті ракети з оптичним відстеженням і дротовим наведенням** (калькування + пермутація); **безпілотні авіаційні системи «Hornet»** (калькування + пермутація); **тактичні аеронавігаційні системи** (калькування); понад 28 мільйонів патронів до

стрілецької зброї і **гранат** (автохтонний відповідник); **прилади нічного бачення** (калькування + пермутація) та **тепловізори** (калькування); запчастини, **навчальні боєприпаси** (калькування) та інше **польове обладнання** (калькування).

*According to **Ukrainian Special Forces**, Ukraine was able to destroy nine **helicopters** and an **ammunition warehouse** with high-precision ATACMS missiles [76].* – Як повідомляють **Сили Спеціальних Операцій України** (калькування + пермутація), Україні вдалося знищити дев'ять **гелікоптерів** (адаптивне транскодування) та **склад боєприпасів** (калькування + пермутація) високоточними ракетами ATACMS.

*The UK's wider package of support includes upskilling **Ukrainian Marines**, with British **Commandos** training Ukraine's forces in **small boat amphibious operations**, as well as mine-clearance training by the **Royal Engineers**, **trauma response** and even Army **chaplaincy** support for Ukrainian **padres** [40].* – Пакет підтримки Сполученого Королівства складається з навчання **українських морських піхотинців** (калькування), в рамках чого британські **командос** (транскрибування) тренують українські сили для **десантних операцій на малих човнах** (калькування + пермутація), а також тренування з розмінування від **Королівських інженерів** (калькування), **реагування на травми** (калькування + пермутація) та навіть підтримка **капеланами** (автохтонний відповідник) Британської Армії для українських **душпастирів** (автохтонний відповідник).

*The exceptional thoughtfulness of the logistical and material-technical dimension of the operation ensures the highest standards of both the **basic combined military training** of the Ukrainian recruits and the training of Ukrainian **instructors** and **mid-level commanders** [40].* – Виняткова продуманість логістичного та матеріально-технічного аспектів операції забезпечує найвищі стандарти як **базової загальновійськової підготовки** (калькування) українських військових, так і навчання українських **інструкторів** (адаптивне транскодування) та **командирів середньої ланки** (калькування + пермутація).

*Unfortunately, Russia has a lot of formidable **strongholds** that comprise complex systems of trenches, **tunnels**, and **dugouts**, serving as **firing positions** [56].* – На жаль,

у Росії є багато великих **опорних пунктів** (калькування), які включають складні системи окопів, **тунелів** (адаптивне транскодування) та **бліндажів** (автохтонний відповідник), які росіяни використовують як **вогневі позиції** (калькування).

*The invaders skillfully leveraged the surrounding **forest** to prepare and **hide** these positions, therefore such **fortifications** demand meticulous and vigilant **reconnaissance** efforts from our side [56].* – Загарбники вдало використали **лісосмугу** (контекстуальна заміна) для підготовки та **маскування** (заміна слова однієї частини мову на іншу (дієслово на іменник)) цих позицій, тому такі **укріплення** (автохтонний відповідник) вимагають від нас ретельної та пильної **розвідки** (автохтонний відповідник).

*The FAMAS rifle has a **bullpup configuration** in all modifications, i.e., the **magazine** and **chamber** are located behind the **trigger** and **grip** [54].* – Гвинтівка FAMAS у всіх модифікаціях має **конфігурацію булпап** (адаптивне транскодування), тобто, **магазин** (адаптивне транскодування) та **патронник** (автохтонний відповідник) розташовані за **спусковим гачком** (автохтонний відповідник) та **руків'ям** (автохтонний відповідник).

*The **aviation division** located at this airfield is equipped with **Su-27 fighter aircraft** and new **Su-30SM multirole fighters** [53].* – **Авіаційна дивізія** (калькування) розташована на цьому аеродромі укомплектована **винищувачами Су-27** (калькування + транслітерування + пермутація) та новими **багатоцільовими винищувачами Су-30СМ** (калькування + транслітерування + пермутація).

*Attacks by **naval drones** near the Kerch Strait and Novorossiysk showed Ukraine's ability to project military force to the eastern and central Black Sea and deprive Russia of having at least one safe **base point** on the Black Sea [52].* – Атаки **морських дронів** (калькування) поблизу Керченської протоки і Новоросійська показали спроможність Україні розгортати військову силу в східній і центральній частинах Чорного моря та позбавляє Росію можливості мати хоча б один безпечний **пункт базування** (калькування + пермутація) в Чорному морі.

*But the threat of sea missile attacks from **surface ships** and **submarines** remains*

high [52]. – Але загроза ракетних атак з моря з **надводних кораблів** (калькування) та **підводних човнів** (автохтонний відповідник) залишається високою.

American Bradley infantry fighting vehicles that were transferred to Ukraine entered service with the 47th Mechanized Brigade [58]. – Американські бойові машини піхоти (БМП) «Бредлі», які були передані Україні, **надійшли на озброєння** (калькування) до 47-ї **механізованої бригади** (адаптивне транскодування).

It also has a built-in battle management system with GPS and an inertial navigation system that determines the location of the vehicle on the map, as well as the coordinates of the targets [58]. – Вона також має вбудовану **систему управління боєм** (калькування + пермутація) з GPS та **інерційну навігаційну систему** (калькування + адаптивне транскодування), що визначає розташування транспортного засобу на мапі, а також **координати** (адаптивне транскодування) цілей.

According to Colonel Martin O'Donnell, the international community provided Ukraine with about 600 types of weapons and ammunition, including self-propelled howitzers like CAESAR, PzH2000, and KRAB; self-propelled anti-aircraft guns like Gepard; M777 and FH70 howitzers; and other systems [80]. – За словами **полковника** (автохтонний відповідник) Мартіна О'Донелла, міжнародна спільнота надала Україні близько 600 видів озброєнь, включаючи такі **самохідні артилерійські установки (САУ)** (калькування) як CAESAR, PzH2000 та KRAB; **зенітні самохідні установки** (калькування) Gepard; **гаубиці** (автохтонний відповідник) M777 та FH70; та інші види озброєння.

The Ukrainian Navy received two Sandown-class minesweepers from the UK in 2023 [69]. – **Військово-морські сили (ВМС) України** (калькування) отримали два **тральщики-шукачі мін класу «Сендаун»** (калькування + транскрибування) від Великої Британії в 2023 році.

У таблицях, поданих нижче, наведено розподіл проаналізованих нами лексичних одиниць військової тематики за способами перекладу та перекладацькими трансформаціями. Через те, що при перекладі однієї лексичної

одиниці у деяких випадках було застосовано більше одного способу перекладу чи трансформації, загальна кількість усіх способів перекладу та трансформацій перевищує загальну кількість відібраних для аналізу лексичних одиниць.

Таблиця 1.

Розподіл проаналізованих лексичних одиниць за способами перекладу

Спосіб перекладу	Кількість
Калькування	122
Транскодування:	27
Транскрибування	5
Транслітерування	8
Адаптивне транскодування	14
Пошук автохтонного відповідника	34
Описовий переклад	0

Таблиця 2.

Розподіл проаналізованих лексичних одиниць за перекладацькими трансформаціями

Трансформація	Кількість
Пермутація	32
Конкретизація	2
Генералізація	4
Контекстуальна заміна	5
Додавання слова	2
Заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови	2

Висновки до Розділу 2

Цей розділ присвячено аналізу способів перекладу та перекладацьких трансформацій, застосованих під час усного перекладу слів та словосполучень військової тематики.

Зокрема, визначено, що таке спосіб перекладу та перекладацька трансформація. Проведено перекладацький аналіз фрагментів промов, які містять відібрані нами лексичні одиниці військової тематики. В ході аналізу встановлено, що найрозповсюдженішим способом перекладу серед відібраних нами лексичних одиниць було калькування – 122 випадки. Другим за розповсюдженістю був пошук автохтонного відповідника – 34 випадки, а останнім було транскодування та його види – 27 випадків.

Щодо перекладацьких трансформацій, було встановлено, що найчастішою трансформацією була пермутація – 32 випадки. Далі у порядку спадання йдуть наступні трансформації: контекстуальна заміна (5 випадків), генералізація (4 випадки) та конкретизація, додавання слова й заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови (по 2 випадки кожна).

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У сучасному світі збільшується попит на досвідчених усних перекладачів у військовій сфері, на тлі великої кількості збройних конфліктів. Як наслідок, потреба у більш детальних дослідженнях усного англо-українського перекладу військової тематики, а також стратегіях усного перекладу у цій сфері також зростає.

В нашій роботі ми дослідили відтворення лексичних одиниць військової тематики в англо-українському усному перекладі. З цією метою було здійснено вивчення та аналіз попередніх публікацій на відповідні теми, що стосуються загальних відомостей про переклад, особливості підготовки усних перекладачів, політичні промови як об'єкт перекладознавчих досліджень та класифікації способів перекладу й перекладацьких трансформацій у розділі 1. У розділі 2 подано короткий огляд різних способів перекладу та перекладацьких трансформацій, що були використані при усному перекладі промов високопосадовців, а також проведено аналіз цих способів та трансформацій при відтворенні специфічних лексичних одиниць військової тематики.

В ході роботи ми дослідили особливості та різновиди усного перекладу; встановили, в чому полягає підготовка усних перекладачів і які методи використовуються при тренуванні фахівців у цій сфері; проаналізували різноманітні класифікації способів перекладу та перекладацьких трансформацій; а також проаналізували конкретні приклади використання цих способів та трансформацій в усному англо-українському перекладі.

Також було проведено перекладацький аналіз фрагментів промов, які містять відібрані нами лексичні одиниці військової тематики. В ході аналізу встановлено, що найрозповсюдженішим способом перекладу серед відібраних нами лексичних одиниць було калькування – 122 випадки. Другим за розповсюдженістю був пошук автохтонного відповідника – 34 випадки, а останнім було транскодування та його види – 27 випадків.

Щодо перекладацьких трансформацій, було встановлено, що найчастішою трансформацією була перmutація – 32 випадки. Далі у порядку спадання йдуть наступні трансформації: контекстуальна заміна (5 випадків), генералізація (4 випадки) та конкретизація, додавання слова й заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови (по 2 випадки кожна).

Перспективи подальшого дослідження передбачають:

- дослідження перекладу нових термінологічних одиниць, які постійно виникають через постійний розвиток військових технологій;
- дослідження методів ефективної підготовки усних перекладачів у військовій сфері, включаючи спеціалізовані вправи та використання сучасних технологій;
- дослідження впливу культурних особливостей на вибір еквіваленту для перекладу військових термінологічних одиниць.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми теорії і практики сучасного перекладу : монографія / Є. Бабенко, С. Амеліна, Н. Білоус ; за заг. ред. С.М. Амеліної. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 470 с.
2. Бесараб Т. П. Міжкультурні зв'язки та роль перекладу у їх розвитку. Харків, 2013. Вип. 10: Мультикультуралізм та культура України (до 140-річчя дня народження С. В. Рахманінова.), ч. 1., ч. 2. С. 354–359.
3. Гнезділова Я. В. Реалізація емотивної функції в публічних промовах політичних діячів США та Великобританії. *Мова і культура*. 2003. Вип. 6. Т. 2. С. 358–363.
4. Головня А. В., Щербина А. В., Гастинщикова Л. О. Види усного перекладу та його застосування. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2022. Т. 33 (72). Вип. 4. Ч. 2. С. 11–18.
5. Гончаренко Л. Специфіка усного послідовного перекладу. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 34. С. 109–112.
6. Гудманян А. Г., Баклан І. М. Практичний курс перекладу : підручник для студ. спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 180 с.
7. Зінукова Н. В. Професійна підготовка усних перекладачів у вищому навчальному закладі. *Вісник Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2011. № 1 (1). С. 74–78.
8. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.
9. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Перекладознавство (німецько-український напрям) : підручник для студентів вищ. навч. закл. Чернівці : Букрек,

2014. 640 с.

10. Кіщенко Ю. Головні особливості синхронного перекладу. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер. : Філологічні науки*. 2010. Вип. 89 (1). С. 70–73.

11. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу : навчальний посібник. Київ : Юніверс, 2002. 280 с.

12. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2008. 512 с.

13. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.

14. Кочубей О. С. Загальні психологічні засади усної перекладацької діяльності у процесі підготовки студентів-філологів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка». Тематичний випуск «Актуальні проблеми когнітивної психології»*. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. Вип. 24. С. 62–67.

15. Крапива Ю. В., Крікун Д. А. Політична промова як різновид політичної комунікації. *Закарпатські філологічні студії : науковий журнал*. 2019. Т. 2. Вип. 11. С. 42–45.

16. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови) : навчальний посібник. Київ : Ленвіт, 2012. 203 с.

17. Мірам Г. Е., Дайнеко В. В., Тарануха Л. А., Грищенко М. В., Гон О. М. Основи перекладу : навчальний посібник. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2002. 240 с.

18. Назаренко М. М. Труднощі перекладу текстів політичних промов. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Філологічні науки*. 2018. № 7 (321), жовтень. С. 117–122.

19. Писанко М. Навчання синхронного перекладу студентів перекладацьких спеціальностей закладів вищої освіти. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка та психологія*. 2019. № 31. С. 95–104.

20. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія. Харків : Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
21. Рудницька Т. Г., Мельник Н. А. Сучасні проблеми фахової підготовки перекладачів у вищих навчальних закладах. *Збірник матеріалів X міжнародної науково-практичної конференції*. Вінниця : ВНТУ, 14–16 вересня 2010 р. URL: conf.vntu.edu.ua/humed/2010 (дата звернення: 20.10.2024).
22. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Монографічне видання. Черкаси : Чабаненко Ю., 2012. 488 с.
23. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
24. Статівка А. О. Мистецтво синхронного перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2023. № 59. Т. 3. С. 164–167.
25. Статівка А. О. Стратегії та способи відтворення фонографічних стилізацій мовленнєвих аномалій в англо-українському художньому перекладі: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Харків, 2018. 246 с.
26. Трусів С. С. Офіційна промова як комунікативна подія і культурний феномен в аспекті перекладу. *Мова і культура*. 2010. Вип. 13. Т. 7 (143). С. 364–372.
27. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності : підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад». Вінниця : Нова Книга, 2013. 376 с.
28. BBC, 17 Oct 2023. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-67135163> (дата звернення: 20.10.2024).
29. Catford J. A Linguistic Theory of Translation: An Essay in Applied Linguistics. Oxford : Oxford University Press, 1965. 103 p.
30. Chilton P., Schäffner C. Discourse and Politics. In *Discourse as Social Interaction. Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction. Volume 2* / ed. Teun A. van Dijk. London : Sage Publications, 1997. P. 206–230.
31. CNN, 12 Mar 2024. URL: <https://edition.cnn.com/2024/03/12/europe/russia->

belgorod-border-ukraine-attack-intl/index.html (дата звернення: 20.10.2024).

32. De Céspedes B. R. Mind the gap: Language Service Providers' views on the technological training of professional translators. *Optimización de las Competencias del Traductor e Intérprete: Nuevas Tecnologías-Procesos Cognitivos-Estrategias* / ed. Postigo E. P. Berlin : Frank & Timme GmbH Verlag für wissenschaftliche Literatur, 2018. P. 143–162.

33. Defense Express, 26 Sep 2024. URL: https://en.defence-ua.com/news/the_white_house_announces_that_ukraine_will_receive_long_range_cruise_bombs_for_f_16_aircraft-11986.html (дата звернення: 20.10.2024).

34. Defense Express, 3 Jan 2024. URL: https://en.defence-ua.com/events/modern_war_drones_neutralize_the_enemy_and_help_rescue_allied_soldier_from_captivity-9073.html (дата звернення: 20.10.2024).

35. Dörte A. Konsekutivdolmetschen und Notation. Frankfurt am Main : Lang, 2002. 259 p.

36. Gagnon C. Political translation. *Handbook of translation studies* / ed. Y. Gambier, L. van Doorslaer. 2010. Vol. 1. P. 252–256.

37. Gile D. Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training. Revised edition. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins, 2009. 283 p.

38. Gile D. Consecutive vs. Simultaneous: Which is more accurate? *Interpretation Studies*. 2001. No. 1. P. 8–20.

39. Good Morning America, 7 Jul 2023. URL: <https://www.goodmorningamerica.com/news/story/cluster-munitions-us-expected-send-controversial-weapons-ukraine-100840792> (дата звернення: 20.10.2024).

40. Gov.UK, 10 Nov 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/news/30000-ukrainian-recruits-trained-in-largest-uk-military-training-effort-since-second-world-war> (дата звернення: 20.10.2024).

41. Gov.UK, 29 Jan 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/news/the-uk-bolsters-ukraines-air-defence-after-putins-latest-air-strikes> (дата звернення: 20.10.2024).

42. Gov.UK, 6 Sep 2024. URL: <https://www.gov.uk/government/news/uk-to->

extend-training-programme-for-ukrainian-armed-forces-personnel-throughout-2025
(дата звернення: 20.10.2024).

43. Gran L. Developing Translation/Interpretation Strategies and Creativity. *Ann Beylard-Ozeroff, Jana Kràlovà and Barbara Moser-Mercer, eds. Translators' Strategies and Creativity*. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins, 1998. P. 145–162.

44. Gurantz R. Satellites in the Russia-Ukraine War. *USAWC Press*. 2024. URL: <https://press.armywarcollege.edu/monographs/971/> (дата звернення: 20.10.2024).

45. Hart H. Meghatározás és elmélet a jogtudományban [Definition and Theory in the Science of Law]. *Jog és nyelv [Law and Language]* / ed. Szabó M., Varga Cs. Budapest : PPKE, 2000. P. 98–132.

46. Hussein S., Ahmad R., Meena R., & Ali H. Common Problems in Translation of Political Texts: The Case of English and Kurdish Languages. *Canadian Journal of Language and Literature Studies*. 2021. Vol. 1. № 2. P. 11–23.

47. Johnson A. C. What is Translation? *The Corinthian*. 2020. Vol. 20, Article 4. URL: <https://kb.gcsu.edu/thecorinthian/vol20/iss1/4> (дата звернення: 20.10.2024).

48. Karaban V., Karaban A. Exploring the potential for CAI implementation in interpreter training in Ukraine. *SHS Web of Conf. International Research-to-Practice Conference for Translators, Young Scholars and Students "Translation Industry: Theory in Action"*. Kyiv, 2021. Vol. 105. 13 p.

49. Lederer M. Translation: The Interpretive Model. Manchester : St. Jerome Pub., 2003. 239 p.

50. Matyssek H. Handbuch der Notizentechnik für Dolmetscher. Ein Weg zur sprachunabhängigen Notation. Heidelberg : Groos, 1989. 281 p.

51. Militarnyi, 1 Dec 2023. URL: <https://mil.in.ua/en/news/netherlands-donates-field-hospitals-and-ambulances-to-ukrainian-border-guards/> (дата звернення: 20.10.2024).

52. Militarnyi, 10 Aug 2023. URL: <https://mil.in.ua/en/blogs/further-possible-development-of-naval-drones/> (дата звернення: 20.10.2024).

53. Militarnyi, 11 Sep 2024. URL: <https://mil.in.ua/en/news/russian-su-30->

fighter-disappeared-near-sevastopol/ (дата звернення: 20.10.2024).

54. Militarnyi, 14 Dec 2023. URL: <https://mil.in.ua/en/news/ukrainian-defense-forces-integrate-famas-felin-rifles/> (дата звернення: 20.10.2024).

55. Militarnyi, 2 Jan 2024. URL: <https://mil.in.ua/en/news/turkey-will-not-allow-minesweepers-cherkasy-and-chernihiv-to-enter-the-black-sea/> (дата звернення: 20.10.2024).

56. Militarnyi, 2 Oct 2023. URL: <https://mil.in.ua/en/blogs/structure-of-russian-fortifications-in-zaporizhzhia/> (дата звернення: 20.10.2024).

57. Militarnyi, 22 Jan 2024. URL: <https://mil.in.ua/en/news/rescuers-received-man-based-demining-vehicles/> (дата звернення: 20.10.2024).

58. Militarnyi, 28 Jan 2024. URL: <https://mil.in.ua/en/articles/bradley-american-cowboy-on-ukrainian-battlefield/> (дата звернення: 20.10.2024).

59. Militarnyi, 31 Jan 2024. URL: <https://mil.in.ua/en/news/crimea-an-explosion-occurred-on-the-territory-of-the-military-airfield-in-belbek/> (дата звернення: 20.10.2024).

60. Militarnyi, 31 Jan 2024. URL: <https://mil.in.ua/en/news/germany-provide-ukraine-with-3-dozen-armored-vehicles-of-various-types/> (дата звернення: 20.10.2024).

61. Militarnyi, 6 Nov 2023. URL: <https://mil.in.ua/en/news/ukraine-orders-firearms-from-france/> (дата звернення: 20.10.2024).

62. Militarnyi, 7 Jan 2024. URL: <https://mil.in.ua/en/news/japan-to-provide-ukraine-with-37-million-to-purchase-counter-uav-systems/> (дата звернення: 20.10.2024).

63. Militarnyi, 9 Jan 2024. URL: <https://mil.in.ua/en/news/the-czech-company-transferred-unmanned-ground-vehicles-to-ukraine-free-of-charge/> (дата звернення: 20.10.2024).

64. National Accreditation Authority for Translators and Interpreters. NAATI Interpreter Certification: Knowledge, Skills and Attributes. 2016. URL: <https://www.naati.com.au/wp-content/uploads/2020/01/Interpreter-KSA-Paper.pdf> (дата звернення: 20.10.2024).

65. Newmark P. A Textbook of Translation. Hertfordshire : Prentice Hall, 1988. 292 p.
66. Nida E. A., Taber C. R. The Theory and Practice of Translation. Leiden : E. J. Brill, 1969. Vol. 8. 220 p.
67. Qiu Yu., Zhai K. A Study on the Translation of Political Speeches From the Perspective of SFL's Concept of Context. *US-China Foreign Language*. 2019. Vol. 17. No. 11. P. 504–510.
68. Reiss K. Text Type Translation and Translation Assessment. *Reading in Translation Theory*. 1995. P. 58–96.
69. Reuters, 11 Dec 2023. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/uk-transfer-two-minehunters-ukraine-it-launches-maritime-support-plan-2023-12-11/> (дата звернення: 20.10.2024).
70. Russell D. Consecutive and simultaneous interpreting. *Topics in Signed Language Interpreting: Theory and practice*. 2005. Vol. 63. P. 135–164.
71. Sárosi-Márdirosz K. Problems related to the translation of political texts. *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*. 2014. P. 159–180.
72. Schäffner C. Running before walking? Designing a translation programme at undergraduate level. *Developing translation competence*. 2000. P. 143–156.
73. Szabó M. Játsszunk! [Let's play!]. *Ius humanum. Ember alokta jog. Műhelytanulmányok. [Ius humanum. Law Made by Man Studies]*. 2001. P. 41–73.
74. The Defense Post, 22 Jan 2024. URL: <https://thedefensepost.com/2024/01/22/ukrainian-drones-russian-plant/> (дата звернення: 20.10.2024).
75. The Washington Post, 22 Sep 2023. URL: <https://www.washingtonpost.com/national-security/2023/09/22/atacms-ukraine-cluster-munitions/> (дата звернення: 20.10.2024).
76. U.S. Department of Defense, 7 Jul 2023. URL: <https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/3451570/biden-administration-announces-additional-security-assistance-for-ukraine/> (дата звернення: 20.10.2024).
77. U.S. Department of State, 22 Nov 2023. URL: <https://www.state.gov/drl->

supporting-ukrainian-prisoners-of-war-and-detained-civilians/ (дата звернення: 20.10.2024).

78. U.S. Embassy in Ukraine, 2 Jan 2024. URL: <https://ua.usembassy.gov/tag/russias-aerial-assault-on-ukraine/> (дата звернення: 20.10.2024).

79. Youtube, 17 Sep 2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Q9kUIDuNjWs> (дата звернення: 20.10.2024).

80. Youtube, 19 Sep 2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=mEobCj13xiE> (дата звернення: 20.10.2024).

81. Youtube, 21 Apr 2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=I2US8RY5eKY> (дата звернення: 20.10.2024).

82. Youtube, 5 Jan 2024. URL: https://www.youtube.com/watch?v=HHAu_zQUPE0 (дата звернення: 20.10.2024).

83. Youtube, 6 Sep 2023. URL: <https://www.youtube.com/live/RECCu9Sku2E> (дата звернення: 20.10.2024).

SUMMARY

This work deals with specific features of rendering military lexical units in English-Ukrainian interpreting. The structure of our paper includes two chapters and conclusion. The first part of the paper is concerned with theoretical information about interpreting and its characteristics, training of interpreters, analyzing political speeches as an object of translation studies, and researching various classifications of methods of translation and translation transformations. The second part of the paper describes the analysis of methods of translation and translation transformations used when rendering military lexical units in English-Ukrainian interpreting.

The demand for experienced military interpreters in the modern world keeps growing because of a large number of military conflicts. Thus, the relevance of this work is determined by an increasingly important role of English-Ukrainian interpreting in international military cooperation.

The aim of the paper is to study the main methods of translation and translation transformations used in English-Ukrainian military interpreting. In order to achieve this aim, it is necessary to analyze the main features of interpreting and its types, establish the main differences between simultaneous and consecutive types of interpreting, analyze the main features of interpreters' training, study the notion of a political speech as an object of translation studies, and analyze the most common methods of translation and translation transformations used when interpreting military lexical units.

In our study, we used the following methods:

- the methods of analysis, synthesis, induction, and deduction were necessary to identify, analyze, and select theoretical material;
- the method of selective choice was used when selecting parts of speeches in English and their translation for its further analysis;
- the method of quantitative analysis was needed to calculate the frequency of methods of translation and translation transformations used in interpreting.

Academic novelty of the work is presented in the analysis of methods of translation and translation transformations used in interpreting of novel lexical units which emerged as a result of modern military conflicts.

Practical contribution of this work is defined by the possibility of using the results of our work for further research of English-Ukrainian military interpreting with modern tools and methods.

The translation analysis of the fragments of the selected speeches has shown that the most common method of translation of the selected lexical units is calque (122 lexical units). The second most common method of translation is using a dictionary counterpart (34 lexical units), and the third method is transcoding and its subtypes (27 lexical units). As for translation transformations, permutation was used the most often (32 lexical units). The other transformation were used less frequently: contextual replacement (5 lexical units), generalization (4 lexical units), concretization, word addition, and replacing a word with a word of another part of speech (2 lexical units each).